TARİH

10. SINIF

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
1. DÖNEM - 2. YAZILI

1. "Türkiye Selçuklu Devleti'nin önemli devlet adamlarından biri olan Celâleddin Karatay tarafından dönemin en işlek yollarından biri olan Kayseri-Elbistan arasında, Kayseri'den bir menzil (40 kilometre) doğuda yaptırılan kervansarayın içinde hamam, hastane, ilaçlar, yatak ve yemek takımları ve ahırlar vardır. Kervansarayın vakfiyesinde, gelen her yolcuya müsavi (eşit) olarak bir okka et ve bir çanak da yemek verileceği şart kılınmaktadır…Kervansarayda yolcuların bu ihtiyaçlarını gördükten sonra ayakkabılarını tamir veya ayakkabısı olmayanlara yeni ayakkabı verileceği hususundaki vakıf şartları çok dikkate şayandır. Bunun gibi hana gelen hayvanların nallanması için nal ve çivi tahsis edilmekte ve bunlar için vakıf gelirinden gerektiği nispette deri, sahtiyan, çivi ve nal satın alınması şart kılınmaktadır…Handa, hastalanan hayvanlara bakmak için orada daimî bir baytar (veteriner) mevcuttur." (Prof. Dr. Osman Turan, Selçuklu Tarihi Araştırmaları, s. 380-382.)

Buna göre günümüzde karayolları üzerinde bulunan dinlenme tesislerinin (ticari konaklama merkezleri) kervansaraylarla benzer ve farklı yönleri nelerdir? Belirtiniz.

2. Mehmet, Türk Dili ve Edebiyatı dersinde rubailerini işledikleri XI. yüzyılda yaşamış olan Ömer Hayyam hakkında, öğretmeninin yönlendirmesiyle daha fazla bilgi edinmek amacıyla araştırma yapmaya karar vermiştir. Araştırması sırasında Hayyam'ın analitik geometri alanındaki çalışmalarının, üçüncü dereceden denklemlerin çözümünde geometrik yaklaşımı benimseyen XVII. yüzyıl Fransız bilim insanı Descartes'ın çalışmalarına kadar diğer matematikçiler tarafından aşılamadığını öğrenmiştir. Ayrıca Öklid'in "Elementler" adlı eserine yazdığı "Öklid'in Kitabının Problemli Postülaları Üzerine Yorum" adlı çalışmasında, irrasyonel sayıların işlemler sırasında rasyonel sayılar gibi kullanılabileceğini ilk kez kanıtladığını; bu kitabın Öklid-dışı geometrilerin ortaya çıkmasına öncülük ettiğini ve Hayyam'ın bu alanda geliştirdiği teorem ile parabolik, eliptik ve hiperbolik geometrilerin ilk biçimlerinin temellerini attığını gördüğünde hem şaşırmış hem de gurur duymuştur.

Buna göre Mehmet'in Ömer Hayyam'la ilgili olarak hem şaşırmasının hem de gurur duymasının sebepleri nelerdir? Açıklayınız.

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

3. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşu meselesi, Herben Adams Gibbons'ın The Foundation of The Ottoman Empire (Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, Oxford, 1916) adlı eserinde ayrıntılarıyla ele alınmıştır... Osmanlı tarihine dair eserler veren Avrupa tarihçilerinin çoğu gibi Gibbons da olaylara Avrupa merkezinden bakar. Bu durumda Türkler dış kenarda kalırlar ve bir yere konumlandırılmaları çok zordur. Oysa on üçüncü yüzyılın büyük siyasi ve kültürel mücadelelerinin bir sonucu olan Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna Şark (Doğu) tarihinin merkezinden bakmak gerekir ancak şarkiyat, özellikle de bu alandaki kaynaklara ulaşabilmemiz konusunda pek az hizmette bulundu ama ben yine de meseleyi mevcut kaynaklarla bile Şark kaynaklarına dair yüzeysel bilgisi nedeniyle buna kalkışacak durumda olmayan Gibbons'tan daha kapsamlı bir biçimde ele alabileceğimizi düşünüyorum… Gibbons'ın yorumu şöyle özetlenebilir: Osman evvelce müşrikti ancak Müslüman olduktan sonra hem Türkler hem de İslamiyet'i kabul etmiş Rumlar kendisine katıldılar. Yani bu şekilde oluşan yeni toplum başından beri saf Türk değil, Türk ve Rum unsurlardan oluşan karma bir toplumdu ve bu toplumda, konuşulan dil Türkçe olmasına rağmen, bir devlet kurmaya göçebe Türk unsurundan daha elverişli olan Rum unsuru başrolü oynuyordu. (Friedrich Giese, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu Meselesi, s. 149-150)

3.1. Yazarın, Gibbons'un Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair ileri sürdüğü iddiaları neden eleştirdiğini açıklayınız.

3.2. Gibbons'un Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili görüşlerinin zayıf yönleri nelerdir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

4.

"Orhan Bey, 1321'de Doğu Roma'da başlayan ve yaklaşık yedi yıl süren iç savaştan faydalanmaya çalışarak Osman Bey Dönemi'nden beri devam eden Bursa kuşatmasını daha da sıkılaştırdı. Beyliğin başına geçtikten sonra bütün kuvvetlerini bir araya getirip Bursa üzerine yürüdü ve şehrin teslim olmasını talep etti. Nihayet 6 Nisan 1326'da Bursa, bir antlaşma ile teslim alındı."

"Doğu Roma tahtında hak iddia eden VI. İoannis Kantakuzinos, Orhan Bey'den askerî destek talep etti. Orhan Bey, oğlu Süleyman Paşa önderliğinde gönderdiği birliklerle Dimetoka'da Sırp ve Bulgar kuvvetlerini yenilgiye uğrattı ve Kantakuzinos'un konumunu güçlendirdi. Bu desteğin karşılığında Osmanlılar, Gelibolu Yarımadası'nda bulunan Çimpe Kalesi'ni üs olarak kullanma hakkı elde ettiler. Çimpe Kalesi, Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarında ele geçirdiği ve sürekli olarak tuttuğu ilk toprak parçası olarak kabul edilmektedir."

Buna göre Doğu Roma'nın iç siyasi durumu, Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli'de izlediği fetih politikasını nasıl etkilemiştir? Metinden örnekler vererek açıklayınız.

5. Aşağıda Ankara Savaşı'na (1402) dair metin ve haritalar verilmiştir.

"Niğbolu'daki zafer yalnız Balkanlar'daki Osmanlı denetimini güçlendirmekle kalmayıp Osmanlıların İslâm dünyasındaki saygınlığını da büyük ölçüde yüceltti. Ününün doruğundaki Bayezid, 1399'da Anadolu'ya döndü ve Karamanoğlu ile Kadı Burhaneddin'in topraklarını ilhak ederek Tuna'dan Fırat'a uzanan merkezî bir imparatorluk yarattı. Bu imparatorluğun doğal merkezi olacak Kostantinîye'yi ele geçirmek çabasıyla kentin ablukasını kuvvetlendirdi. Bu sıralarda Timur (1335-1405), Orta Asya ve İran'da güçlü bir imparatorluk kurmuş, kendini de İlhanlıların Anadolu üzerindeki egemenlik haklarının vârisi ilân etmişti. Osmanlı sultanı Timur'a meydan okumuş ancak 28 Temmuz 1402'de Ankara Savaşı'nda bozguna uğrayıp tutsak düşmüştü. Savaş sırasında Anadolu'nun yerli sipahileri, Timur'un sarayına sığınmış olan eski beylilerin safına geçmişlerdir. Bu hükümdarlar, Timur'un koruması altında eski beyliklerini her yerde yeniden kurdular. Bayezid'in merkeziyetçi imparatorluk girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış oldu. Kalan Osmanlı toprakları, Timur'un egemenliğini kabul eden oğulları, Çelebiler arasında bölüşüldü. Bunlar, Timur'un ölümü üzerine, Osmanlı ülkesinin bütününü denetimlerine almak için amansız bir iç savaşa tutuştular."

İnalcık, Halil, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)

Harita 1: Ankara Savaşı (1402) öncesinde Osmanlı Devleti'nin sınırları

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

Harita 2: Ankara Savaşı (1402) sonrasında Osmanlı Devleti'nin sınırları

5.1. Metne göre Yıldırım Bayezid'in merkezî bir imparatorluk kurma girişiminin Ankara Savaşı'nın çıkmasında nasıl bir etkisi olmuştur? Açıklayınız.

5.2. Ankara Savaşı'nın Anadolu'daki siyasi yapı üzerindeki etkileri nelerdir? Metin ve haritaları inceleyerek iki madde hâlinde yazınız.

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

6.

KAYNAK A

Osmanlı Devleti'nin hukuk düzeni, şeri (İslam hukuku) ve örfi (padişah kanunları) olmak üzere iki temel kaynağa dayanıyordu. Şeri hukuk, özellikle Müslüman tebaa nezdinde Osmanlı yönetiminin meşruiyetini pekiştirirken örfî hukuk, fethedilen toprakların farklı sosyoekonomik ihtiyaçlarına çabuk uyum sağlayabilen esnek ve pragmatik düzenlemelere imkân tanımıştır. Bu ikili yapıyı tamamlayan kadılık teşkilatının geniş bir coğrafyaya yayılması; her kazada adli, idari ve beledi görevleri yerine getirebilen yetkili temsilcilerin varlığını mümkün kılmıştır. Kadıların merkez tarafından atanması, taşradaki (eyalet, sancak ve kaza) yerel güç odaklarının etkisini sınırlandırmış ve devlet adına hukuku uygulayan, merkeze bağlı bir idari elitin oluşmasına katkıda bulunmuştur.

KAYNAK B

Toprak gelirlerinin hizmet karşılığında dirlik sahiplerine tahsis edilmesine dayanan tımar sistemi, tımarlı sipahilerin yetiştirilmesini mümkün kılmış ve bu askerler Osmanlı kara ordusunun önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Böylece devlet, yüksek mali yük altına girmeden sürekli ve disiplinli bir orduyu hazır tutmuştur. Tımar sahipleri, dirliklerinin bulunduğu bölgelerde sadece askerî yükümlülükler üstlenmekle kalmamış; vergi toplama, asayişi sağlama ve yerel düzeyde hukuki düzenin işlerliğini destekleme gibi sorumluluklar da taşımıştır. Reayanın öngörülen vergileri tımar sahiplerine ödemesi, tarımsal üretimin sürekliliğini teşvik eden bir düzen oluşturmuş; tımar sahipleri de üretimin devamı için köylünün toprakla olan bağının korunmasına özen göstermiştir.

6.1. Kaynak A'ya göre beylikten devlete geçiş sürecinde Osmanlı hukuk düzeninin merkezî bürokratik yapının oluşumuna nasıl katkı sağladığını açıklayınız.

6.2. Kaynak B'ye göre tımar sisteminin Osmanlı Devleti'ne ekonomik ve askerî açıdan sağladığı faydaları açıklayınız.

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TAR.10.1.3. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgulayabilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama), Tarihsel Empati Becerisi (SBAB3), Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi (SBAB4) **Kavramsal Beceriler:** KB2.4. Çözümleme, KB2.7.Karşılaştırma Becerisi, KB2.14. Yorumlama
2	TAR.10.1.4. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türk-İslam medeniyetinde bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmeleri Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisi açısından değerlendirebilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama), Tarihsel Empati Becerisi (SBAB3) **Kavramsal Beceriler:** KB2.4. Çözümleme, KB2.7.Karşılaştırma Becerisi, KB2.14. Yorumlama
3	TAR.10.2.1. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair farklı görüşleri tartışabilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama) **Kavramsal Beceriler:** KB2.3.Özetleme Becerisi
4	TAR.10.2.2. 1299-1453 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli'de gerçekleştirdiği siyasi ve askerî mücadeleleri yorumlayabilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama) **Kavramsal Beceriler:** KB2.3.Özetleme Becerisi
5	TAR.10.2.2. 1299-1453 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli'de gerçekleştirdiği siyasi ve askerî mücadeleleri yorumlayabilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama), SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama) Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi (SBAB4) **Kavramsal Beceriler:** KB2.3. Özetleme, KB2.7. Karşılaştırma
6	TAR.10.2.3. Osmanlı Devleti'nin ordu, hukuk ve toprak sistemi ile devletleşme süreci arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme	**Alan Becerileri:** SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama) **Kavramsal Beceriler:** KB2.3.Özetleme Becerisi

1	2	3		4	5		6		TOPLAM
		3.1.	3.2.		5.1.	5.2.	6.1.	6.2.	
15	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*10*	*15*	*100*

ÇÖZÜMLER

1.

1.1. Benzer Yönleri:

I. Her iki yapı da yoldan geçenlere konaklama ve dinlenme hizmeti sunar.

II. Hem kervansaraylar hem de günümüz dinlenme tesisleri işlek yollar üzerinde faaliyet gösterir.

Farklı Yönleri

I. Kervansaraylar vakıf sistemi içinde işletildiğinden hizmetler ücretsizken dinlenme tesisleri özel kişi veya şirketler tarafından işletildiği için ücretlidir.

II. Kervansaraylarda yolcuların ve yük hayvanlarının tüm ihtiyaçları karşılanırken dinlenme tesislerinde yolcular ile motorlu taşıtlar için belirli hizmetler sunulur.

III. Kervansaraylar menzil adı verilen belirli aralıklarla kurulurken dinlenme tesislerinin yer seçimi yapılırken mesafe ölçütü zorunlu bir kriter olarak dikkate alınmaz.

TAM PUAN (3+3+3+3+3=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında kervansaraylar ile günümüz dinlenme tesisleri arasındaki benzer ve farklı yönleri yukarıdaki şekilde ifade etmesi durumunda; birincide 3 puan, ikincide 6 puan, üçüncüde 9 puan, dördüncüde 12 puan, beşincide ise 15 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (3+3+3+3=12 PUAN)

Öğrencinin cevabında kervansaraylar ile günümüz dinlenme tesisleri arasındaki benzer ve farklı yönlere ilişkin ifadelerden yalnızca birine yer vermesi durumunda 3 puan, ikisine yer vermesi durumunda 6 puan, üçüne yer vermesi durumunda 9 puan, dördüne yer vermesi durumunda ise 12 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Cevapta kervansaraylar ile günümüz dinlenme tesisleri arasındaki benzer ve farklı yönlerin hatalı olarak verilmesi veya herhangi bir cevap verilmemesi durumunda sıfır (0) puan kabul edilecektir.

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

2. Şaşırmıştır çünkü Ömer Hayyam'ın geometri alanında yaptığı çalışmaların uzun süre başka matematikçiler tarafından aşılamadığını ve bu alanda birçok ilki gerçekleştirerek yeni fikirler ortaya koyduğunu öğrenmiştir.

Gurur duymuştur çünkü bilim tarihinde yalnızca Batı'nın belirleyici olduğu yönündeki yaygın düşüncenin gerçeği tam olarak yansıtmadığını, Ömer Hayyam örneğinde görüldüğü gibi Müslüman bilim insanlarının da dünya bilim mirasına önemli katkılar yaptığını fark etmiştir.

TAM PUAN (4+3+3=10 PUAN)

Öğrenci cevabını (yukarıdaki gibi);

I. Ömer Hayyam'ın geometri alanında yaptığı çalışmaların uzun süre başka bilim insanları tarafından aşılamadığı,

II. Ömer Hayyam'ın geometri alanında birçok ilki gerçekleştirdiği ve yeni fikirler ortaya koyduğu,

III. Müslüman bilim insanlarının bilimin gelişmesine önemli katkılar yaptığı

şeklinde açıklaması durumunda birincide 4 puan, ikincide 7 puan, üçüncüde ise 10 tam puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (4+3=7 PUAN)

Öğrencinin;

I. Ömer Hayyam'ın geometri alanında yaptığı çalışmaların uzun süre başka bilim insanları tarafından aşılamadığı,

II. Ömer Hayyam'ın geometri alanında birçok ilki gerçekleştirdiği ve yeni fikirler ortaya koyduğu,

III. Müslüman bilim insanlarının bilimin gelişmesine önemli katkılar yaptığı

cevaplarından yalnızca birini yazması durumunda 4 puan, ikisini yazması durumunda ise 7 puan kabul edilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, Ömer Hayyam'ın bilimsel çalışmalarına ilişkin yukarıda belirtilen unsurlardan hiçbirine yer vermemesi; metinle ilgisiz, yanlış veya bağlam dışı açıklamalar yapması ya da soruyu boş bırakması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

3.

3.1. Yazar, Gibbons'un Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna ilişkin iddialarını eleştirmektedir; çünkü Gibbons'un diğer Batılı tarihçiler gibi meseleyi tek bir açıdan değerlendirdiğini ve olayların yaşandığı coğrafyaya ait görüşleri dikkate almadığını belirtir. Yazara göre Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu doğru biçimde ortaya koyabilmek için öncelikle XIII. yüzyıl Anadolusu'nda meydana gelen tarihsel gelişmelerin analiz edilmesi gerekir. Ayrıca Gibbons'un, konuya ilişkin Doğu kaynaklarını inceleyebilecek yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması da yazar tarafından eleştirilmektedir.

TAM PUAN (3+2+3+2=10 PUAN)

Öğrenci cevabında yazarın Gibbons'un Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair ileri sürmüş olduğu iddialarını eleştirmesinin nedenlerini (yukarıdaki gibi);

I. Osmanlı Devleti'nin kuruluş meselesine tek açıdan yaklaşması,

II. Olayla ilgili Doğu (Şark) kaynaklarının sunduğu bilgileri göz ardı etmesi,

III. Kuruluş sürecinin yaşandığı dönemin tarihsel gelişmelerini dikkate almaması,

IV. Doğu kaynaklarını inceleyebilecek bilgi ve donanıma sahip olmaması

şeklinde açıklaması durumunda birincide 3 puan, ikincide 5 puan, üçüncüde 8 puan, dördüncüde ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (3+2+3=8 PUAN)

Öğrencinin;

I. Osmanlı Devleti'nin kuruluş meselesine tek açıdan yaklaşması,

II. Olayla ilgili Doğu (Şark) kaynaklarının sunduğu bilgileri göz ardı etmesi,

III. Kuruluş sürecinin yaşandığı dönemin tarihsel gelişmelerini dikkate almaması,

IV. Doğu kaynaklarını inceleyebilecek bilgi ve donanıma sahip olmaması

cevaplarından yalnızca birini yazması durumunda 3 puan, ikisini yazması durumunda 5 puan, üçünü yazması durumunda ise 8 puan kabul edilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, yazarın Gibbons'un Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair iddialarını neden eleştirdiğine ilişkin yukarıda belirtilen unsurlardan hiçbirine yer vermemesi; metinle ilgisiz, yanlış veya bağlam dışı açıklamalar yapması ya da soruyu boş bırakması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

3.2.

I. Osman Bey'in Sonradan Müslüman Olduğu İddiası: 1071 Malazgirt Zaferi'nden itibaren Anadolu'ya yerleşen ve Türkiye Selçuklu Devleti'ne bağlı olan Türkmen boyları, göç ettikleri bölgelerden getirdikleri İslam inancına sahipti. İki yüzyılı aşkın süredir devam eden bu süreçte, bir Türkmen boyunun lideri olan Osman Bey'in sonradan Müslüman olduğunu ileri sürmek, dönemin genel İslami kimliğiyle çelişmektedir. Ayrıca Osmanlı Beyliği'nin çağdaşları olan tüm Anadolu Türk beyliklerinin (Karamanoğulları, Germiyanoğulları vb.) Müslüman olduğu bilinen bir gerçekken Osmanlı Beyliği'nin bu genel tablonun dışında kalarak Müslüman olmayan bir Türk beyliği olduğunu iddia etmek tarihî gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

II. Osmanlı Hanedanının Etnik Kökeninin Türk–Rum Karışımı Yeni Bir Irk Olduğu İddiası:

Malazgirt Zaferi'nden Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen iki asrı aşkın sürede, Türk ve yerli Rum nüfusları sürekli etkileşim içinde bulunmuştur ancak benzer etkileşimlerin yaşandığı diğer Türk beyliklerinde böyle bir süreç sonucunda "yeni bir ırk" ortaya çıktığına dair bir iddia bulunmazken bu durumun yalnızca Osmanlılar için geçerli olduğunu öne sürmek tarihsel gerçeklikle uyumlu değildir.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Osman Bey'in sonradan Müslüman olduğu iddiasının yanlış olduğunu gerekçeleriyle açıklaması,

II. Osmanlı Hanedanının etnik kökeninin Türk–Rum karışımı yeni bir ırk olduğu iddiasının yanlış olduğunu gerekçeleriyle açıklaması

durumunda birincide 5 puan, ikincide ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (5 PUAN)

Öğrenci cevabında aşağıdaki iki maddeden yalnızca birine yer verdiğinde 5 puan alır:

I. Osman Bey'in sonradan Müslüman olduğu iddiasının yanlış olduğunu gerekçeleriyle açıklaması.

II. Osmanlı Hanedanının etnik kökeninin Türk–Rum karışımı yeni bir ırk olduğu iddiasının yanlış olduğunu

gerekçeleriyle açıklaması.

Ayrıca:

Öğrencinin gerekçeleri açıklamadan yalnızca madde başlıklarından birini yazması durumunda 3 puan, her iki madde başlığını birlikte yazması durumunda ise 5 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, Gibbons'un Osman Bey'in sonradan Müslüman olduğu iddiası ile Osmanlı Hanedanının etnik kökenine ilişkin iddiasının yanlış olduğunu açıklayan herhangi bir doğru bilgiye yer vermemesi; metinle ilgisiz ya da yanlış bilgiler vermesi veya soruyu boş bırakması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

4. Doğu Roma Devleti'nde yaşanan iç siyasi karışıklıklar, Osmanlı Devleti'nin fetih politikasını hızlandırmıştır. Bu duruma örnek olarak:

Anadolu'daki Etkisi: 1321–1328 yılları arasında Doğu Roma'da meydana gelen iç savaş, Orhan Bey Dönemi'nde Bursa'nın fethini kolaylaştırmıştır.

Rumeli'ye Geçişteki Etkisi: Orhan Bey, Doğu Roma'daki taht mücadelesi sırasında VI. İoannes Kantakuzinos'u desteklemiş; Kantakuzinos'un tahta geçmesine yardımcı olmuştur. Bu desteğin karşılığında Osmanlılar Çimpe Kalesi'ni elde etmiş ve böylece Rumeli'de (Avrupa'da) ilk kalıcı topraklarına sahip olmuştur.

TAM PUAN (4+3+3=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi) Doğu Roma'nın iç siyasi durumunun Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli'de yürüttüğü fetih politikasına etkilerini;

I. Doğu Roma Devleti'nde yaşanan iç siyasi karışıklıkların, Osmanlı Devleti'nin fetih politikasını hızlandırması,

II. Doğu Roma'da yaşanan iç savaşın Bursa'nın alınmasını kolaylaştırması,

III. Doğu Roma'daki taht kavgalarından yararlanılarak Çimpe Kalesi'nin elde edilmesi ve bunun Osmanlıların Rumeli'ye (Avrupa'ya) geçişini kolaylaştırması

şeklinde açıklaması durumunda birincide 4 puan, ikincide 7 puan, üçüncüde ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (4+3=7 PUAN)

Öğrencinin cevabında;

I. Doğu Roma Devleti'nde yaşanan iç siyasi karışıklıkların, Osmanlı Devleti'nin fetih politikasını hızlandırması,

II. Doğu Roma'da yaşanan iç savaşın Bursa'nın alınmasını kolaylaştırması,

III. Doğu Roma'daki taht kavgalarından yararlanılarak Çimpe Kalesi'nin elde edilmesi ve bunun Osmanlıların Rumeli'ye (Avrupa'ya) geçişini kolaylaştırması

açıklamalardan yalnızca birine yer vermesi hâlinde 4 puan, ikisine cevap vermesi hâlinde 7 puan kabul edilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında Doğu Roma'nın iç siyasi durumuna değinmemesi, verilen kaynaklardaki iç savaş veya taht kavgalarına atıf yapmaması, Osmanlı fetih politikasıyla ilişki kurmaması, konuyla ilgisiz, hatalı bilgiler vermesi veya öğrencinin hiçbir cevap vermemesi durumunda sıfır (0) puan kabul edilecektir.

5.

5.1. Yıldırım Bayezid'in Niğbolu Savaşı'nda kazandığı zafer, onun hem Balkanlar'da hem de Anadolu'da nüfuzunu artırmıştır. Merkezî bir imparatorluk kurmayı hedefleyen Bayezid, Balkanlar'da olduğu gibi Anadolu'da da askerî güç kullanarak Türk beyliklerini hâkimiyeti altına almıştır. Bu durum, Anadolu beylerinin Timur'a sığınmasına yol açmıştır. Anadolu üzerinde hak iddia eden Timur ise Osmanlıların bu genişlemesini kendi otoritesine yönelik bir tehdit olarak görmüş ve iki lider arasındaki gerginlik, Ankara Savaşı'nın çıkmasına zemin hazırlamıştır.

TAM PUAN (4+3+3=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Yıldırım Bayezid'in Anadolu'daki Türk beyliklerini askerî güç kullanarak hâkimiyeti altına alması,

II. Bu siyasetin Anadolu beylerinin Timur'a sığınmasına yol açması,

III. Anadolu üzerinde hak iddia eden Timur'un, Osmanlıların bu genişlemesini kendi otoritesine yönelik bir tehdit olarak görmesi ve beylikleri koruma siyaseti izlemesi

ifadelerine yer vermesi durumunda; birincide 4 puan, ikincide 7 puan, üçüncüde ise 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (4+3=7 PUAN)

Öğrencinin cevabında;

I. Yıldırım Bayezid'in Anadolu'daki Türk beyliklerini askerî güç kullanarak hâkimiyeti altına alması,

II. Bu siyasetin Anadolu beylerinin Timur'a sığınmasına yol açması,

III. Anadolu üzerinde hak iddia eden Timur'un, Osmanlıların bu genişlemesini kendi otoritesine yönelik bir tehdit olarak görmesi ve beylikleri koruma siyaseti izlemesi

ifadelerinden yalnızca birine yer vermesi durumunda 4 puan, ikisine yer vermesi durumunda 7 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, Yıldırım Bayezid'in Anadolu'daki beylikleri askerî güçle hâkimiyeti altına alması, bu siyasetin Anadolu beylerini Timur'a yöneltmesi veya Timur'un Osmanlı genişlemesini kendi otoritesine yönelik bir tehdit olarak görmesi gibi unsurlardan herhangi birine yer verilmemesi; kaynaklarla ilgisiz, yanlış ya da bağlam dışı açıklamalar yapılması veya sorunun boş bırakılması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

5.2. Anadolu Türk Beylikleri Yeniden Kurulmuştur:

Yıldırım Bayezid komutasındaki Osmanlı kuvvetlerinin Timur kuvvetlerine yenilmesiyle birçok Anadolu beyliği, Timur'un desteğiyle yeniden bağımsız hâle gelmiş ve Osmanlıların Anadolu'da kurduğu Türk siyasi birliği dağılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Fetret Devri Başlamıştır:

Yıldırım Bayezid'in Timur'a esir düşmesiyle oğulları arasında taht mücadelesi çıkmış, Osmanlı ülkesinin yönetimi bir süre şehzadeler arasında bölünmüş ve devlet siyasi açıdan zayıflamıştır.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Anadolu Türk beyliklerinin yeniden kurulması ya da Osmanlıların Anadolu'da sağladığı siyasi birliğin bozulması,

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM (1.DÖNEM - 2.YAZILI)

II. Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında çıkan taht mücadeleleriyle Fetret Devri'nin başlaması ya da Osmanlı Devleti'nin dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kalması veya hanedan üyeleri arasında iç savaşın ortaya çıkması

şeklindeki açıklamalara yer vermesi durumunda, her bir madde için 5 puan, toplamda 10 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (5 PUAN)

Öğrencinin;

I. Anadolu Türk beyliklerinin yeniden kurulması ya da Osmanlıların Anadolu'da sağladığı siyasi birliğin bozulması,

II. Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında çıkan taht mücadeleleriyle Fetret Devri'nin başlaması ya da Osmanlı Devleti'nin dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kalması veya hanedan üyeleri arasında iç savaşın ortaya çıkması

cevaplarından yalnızca birine yer vermesi hâlinde 5 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabının Ankara Savaşı'nın Anadolu'daki siyasi sonuçlarıyla ilgili olmaması; Anadolu Türk beyliklerinin yeniden kurulması, siyasi birliğin bozulması ve Fetret Devri gibi temel sonuçlardan hiçbirine yer vermemesi; tarihsel bağlamdan uzak olması veya öğrencinin hiçbir cevap vermemesi durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

6.

6.1. Osmanlı hukuk düzeninin şeri ve örfi hukuktan oluşması, devletin farklı bölgelerde ortaya çıkan sorunlara hem dinî hem de pratik çözümler üretebilmesini sağlamış; bu durum, farklı toplumların Osmanlı hâkimiyetini daha kolay benimsemesine katkıda bulunmuştur. Kadıların merkez tarafından atanıp görevden alınması ise taşradaki yerel güç odaklarının etkisini azaltarak devlet otoritesinin her yerde hissedilmesine imkân tanımış ve merkezî bürokratik yapının güçlenmesine yardımcı olmuştur.

TAM PUAN (5+5=10 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi);

I. Osmanlı hukuk düzeninin şeri ve örfi hukuktan oluşmasının, farklı bölgelerde dinî ve pratik çözümler üretilmesine olanak tanıdığı ve bunun farklı toplumların Osmanlı hâkimiyetini benimsemesini kolaylaştırdığı,

II. Kadıların merkez tarafından atanıp görevden alınmasının, taşradaki yerel güçlerin etkisini azaltarak devlet otoritesinin her yerde hissedilmesine ve merkezî bürokratik yapının güçlenmesine katkı sağladığı

ifadelerine yer verilmesi durumunda, her bir madde 5 puan, toplamda 10 puan kabul edilecektir.

KISMİ PUAN (5 PUAN)

- Öğrenci sadece şeri-örfi hukuk yapısının devlet yönetimine katkısını açıklarsa ⇒ 5 Puan
- Öğrenci sadece kadıların merkezden atanmasının bürokrasiye etkisini açıklarsa ⇒ 5 Puan

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, Osmanlı hukuk düzeninin şer'î ve örfî yapıdan oluşmasının devlet yönetimine sağladığı katkılar veya kadıların merkez tarafından atanmasının merkezî otoriteyi güçlendirmedeki rolüne ilişkin herhangi

bir doğru bilgiye yer verilmemesi; metinle ilgisiz, yanlış ya da bağlam dışı açıklamalar yapılması veya sorunun boş bırakılması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

6. 2. Ekonomik Faydaları

- Toprak (tarım) gelirleri sayesinde, devlet hazinesine ek mali yük getirmeden tımarlı sipahilerin masrafları karşılanmıştır.
- Tarımsal üretimde ve vergi düzeninde süreklilik sağlanmıştır.

Askerî Faydaları

- Tımarlı sipahiler, savaş zamanında hemen orduya katılabilecek şekilde eğitilmiş ve sürekli savaşa hazır tutulmuştur.
- Tımar sahipleri yalnızca savaşta değil, barış dönemlerinde de bulundukları bölgenin güvenliğini, asayişini ve düzenini sağlamakla görevliydi. Böylece merkezî otoritenin taşradaki etkisi güçlenmiştir.

TAM PUAN (4+4+4+3=15 PUAN)

Öğrencinin cevabında (yukarıdaki gibi) tımar sisteminin ekonomik faydalarından:

I. Tımarlı sipahilerin masraflarının karşılanması,

II. Tarımsal üretim ve vergi düzeninde sürekliliğin sağlanması

tımar sisteminin askerî faydalarından:

III. Tımarlı sipahilerin her an savaşa hazır şekilde eğitilmesi,

IV. Taşrada güvenlik ve otoritenin sağlanması

unsurlarına yer vermesi durumunda; birincide 4 puan, ikincide 8 puan, üçüncüde 12 puan, dördüncüde ise 15 tam puan verilecektir.

KISMİ PUAN (4+4+4=12 PUAN)

Öğrencinin tımar sisteminin ekonomik faydaları için;

I. tımarlı sipahilerin masraflarının karşılanması,

II. tarımsal üretimde ve vergi düzeninde sürekliliğin sağlanması

cevaplarını vermesi;

tımar sisteminin askerî faydaları için;

III. tımarlı sipahileri her an savaşa hazır şekilde eğitilmesi

IV. taşrada güvenlik ve otoritenin sağlanması

cevaplarını vermesi durumunda birincide 4 puan, ikincide 8 puan, üçüncüde 12 puan verilecektir.

SIFIR PUAN

Öğrencinin cevabında, tımar sisteminin ekonomik veya askerî faydalarına ilişkin yukarıda belirtilen unsurlardan hiçbirine yer verilmemesi; metinle ilgisiz, yanlış veya bağlam dışı açıklamalar yapılması ya da sorunun boş bırakılması durumunda sıfır (0) puan verilecektir.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf tarih · 2025-2026 · 1. dönem 2. yazılı

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net